

Λάζαρος Αλέκης

Για την υπεράσπιση του δημόσιου Πανεπιστημίου

Το δημόσιο Πανεπιστήμιο υφίσταται στη χώρα μας και στην υπόλοιπη Ευρώπη μεγάλες παρεμβάσεις οι οποίες το ωθούν στη συρρίκνωση και στην αλλαγή του χαρακτήρα και του κοινωνικού του ρόλου.

Για την ανώτατη εκπαίδευση εφαρμόζεται η πολιτική που χάραξαν οι κυρίαρχες δυνάμεις του νεοφιλελευθερισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση και προωθούν με περισσή αλαζονεία οι μηχανισμοί των τεχνοκρατών της πολιτικής και των «επιχειρησιακών σχεδίων», με βασικό μηχανισμό τα ευρωπαϊκά προγράμματα και δέλεαρ τους πόρους που τα συνοδεύουν.

Πρόκειται για τον «ευρωπαϊκό χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης», που προωθείται κυρίως ως «διαδικασία της Μπολόνια» από ένα άτυπο όργανο, τη Σύνοδο των υπουργών Παιδείας, και για τον «ευρωπαϊκό χώρο έρευνας», που προωθείται μέσα από διαδοχικά «προγράμματα πλαίσιο» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αποτελούν και τις μοναδικές σχεδόν πηγές σημαντικής χρηματοδότησης της ερευνητικής δραστηριότητας.

Ενώ η πολιτική αυτή έχει αφετηριακές θέσεις προηγούμενης δεκαετίας, όταν κυριαρχούσε η ενιαία σκέψη του νεοφιλελευθερισμού της «νέας εποχής», της «νέας οικονομίας» και της παντοδυναμίας της αγοράς, επενδύθηκε με εύχητα ονόματα όπως «κοινωνία της γνώσης» και «κοινωνία της

πληροφορίας». Σύμφωνα με αυτές τις απόψεις η αγορά όχι μόνον πρέπει να καθορίζει ποια θα είναι η ανώτατη εκπαίδευση, αλλά πρέπει να της ανατεθεί και το ίδιο το έργο της εκπαίδευσης!

Μερικά χαρακτηριστικά αυτών των θέσεων-παρεμβάσεων είναι τα ακόλουθα:

1. Η ανώτατη εκπαίδευση πρέπει να προσρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς που απαιτεί σύντομης διάρκειας σπουδές κατάρτισης αντί των πανεπιστημιακών σπουδών σε μια συγκεκριμένη επιστήμη. Μάλιστα, χάριν της «κινητικότητας» και της απασχολησιμότητας, παρέχεται η «ευελιξία» στους φοιτητές να «εξατομικεύουν» το πρόγραμμα σπουδών που θα ακολουθήσουν και κατά συνέπεια και το δίπλωμά τους.

Αυτό θα έχει ως συνέπεια τον εκφυλισμό του Πανεπιστημίου, τη διάσπαση των προγραμμάτων σπουδών, των διπλωμάτων και την ακύρωση των συλλογικών επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων.

Και αυτά ενώ η Ευρώπη, σε σύγκριση με τις «ανταγωνίστριες χώρες», υστερεί ακριβώς σε πανεπιστημιακή εκπαίδευση! (Βλέπε στοιχεία για ΗΠΑ, Καναδά, Ιαπωνία, Ν. Κορέα).

Αντίθετα με αυτή τη «θέση»: η στέρεη επιστημονική συγκρότηση των σπουδών επιτρέπει σε έναν απόφοιτο να αντιμετωπίσει, καλύτερα εξοπλισμένος, με μικρότερη

δυνατή προσπάθεια τις γρήγορες αλλαγές που θα συναντήσει στη διάρκεια του επαγγελματικού του βίου. Ενώ ένας απόφοιτος «τύπου Μπολόνια» με χρηστικές εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, ως εργαζόμενος θα αντιμετωπίσει σε μερικά χρόνια την απαξίωση των εφοδίων του και θα χρειάζεται να τις ανανεώσει σε κάποιο ίδρυμα «διά βίου μάθησης», όπου βέβαια, στις περισσότερες περιπτώσεις, θα καταφύγει ως άνεργος πληρώνοντας δίδακτρα.

Για τους εμπνευστές αυτής της «κοινωνικής μηχανικής», ακόμη και με τα δικά τους κριτήρια η «λύση Μπολόνια» θα έπρεπε να θεωρείται «μη ορθολογική». Και όμως προωθείται! Ευτυχώς, συγκροτούνται αντιδράσεις σε πολλές χώρες.

2. Οι μαζικές πανεπιστημιακές σπουδές είναι «πολυτέλεια» για την κοινωνία και πρέπει να περιοριστεί η δημόσια χρηματοδότησή τους. Μάλιστα, για να ενισχυθεί αυτή η πολιτική, ενοχοποιείται η ανώτατη εκπαίδευση για την ανεργία των πτυχιούχων.

Ενώ οι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών έχουν, κατά τη στατιστική, τη μικρότερη συμμετοχή στην ανεργία! Η οποία παραμένει μεγάλη, όχι μόνο στη χώρα μας, και βέβαια δεν οφείλεται στην εκπαίδευση. Πρόκειται για μια πολιτική συρρίκνωσης ενός δικαιώματος, μιας κοινωνικής κατάκτησης των ευρωπαϊκών λαών, της δημόσιας και δωρεάν πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, παράλληλα με άλλες που προωθεί η κυρίαρχη πολιτική στην Ε.Ε., όπου δεν έχει αντίπαλο! Από αυτή τη γενική κατεδάφιση του δημόσιου πανεπιστημιακού συστήματος, η πολιτική αυτή προτίθεται να περισώσει κάποια «κέντρα αριστείας» στα οποία θα θεραπεύονται και θα διδάσκονται οι επιστήμες. Τόσο πίσω θέλουν να μας πάνε!

3. Διαμορφώνεται μια ευρεία «αγορά υπη-

ρεσιών εκπαίδευσης» για αποφοίτους Λυκείου, στην οποία πρέπει να μπουν κανόνες (διασφάλιση ποιότητας: πιστοποίηση, πιστωτικές μονάδες, τυποποίηση και σήμα ποιότητας) στην οποία πρέπει να ενταχθούν και τα δημόσια Πανεπιστήμια «ισότιμα» με ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Μια αγορά που επίκειται η απελευθέρωσή της, είτε μέσα από τις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου είτε μέσα από την «οδηγία Μπολκενστάιν». Αυτή την πολιτική προωθούν επιθετικά και οι σχετικές «οδηγίες» της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κατόχους τίτλων τριετών μεταλυκειακών σπουδών και την αναγνώριση ως ισότιμων των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών και των παραρτημάτων Πανεπιστημίων του εξωτερικού.

4. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον «ρόλο των Πανεπιστημίων στην Ευρώπη της γνώσης», τα Πανεπιστήμια θα πρέπει να «παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και έρευνας» για να αντιμετωπίσουν τη μειωμένη δημόσια χρηματοδότηση, η οποία είναι δεδομένη για την κυρίαρχη πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βέβαια, η παιδεία παραμένει τυπικά πεδίο εθνικής πολιτικής στο οποίο δεν έχει αρμοδιότητα η Ευρωπαϊκή Ένωση! Και η Υπουργός Εθνικής Παιδείας μας απειλεί ότι, αν δεν εφαρμόσουμε τις θεσμικές ρυθμίσεις της, δεν θα χρηματοδοτηθούμε από την Ευρωπαϊκή Ένωση!

Η παροχή «υπηρεσιών έρευνας» ήδη έχει εδραιωθεί σημαντικά στο ελληνικό, αλλά και στο ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο, μέσα από την πολιτική των «Προγραμμάτων Πλαίσιο», με ανυπολόγιστες συνέπειες για την ερευνητική δραστηριότητα και την αναπαραγωγή του ερευνητικού προσωπικού. Στη

χώρα μας, το πρώτο βήμα για την «παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης» είναι τα μεταπτυχιακά με δίδακτρα, που θα γενικευθούν, σύμφωνα με δήλωση της Υπουργού Παιδείας, και θα ακολουθήσουν τα «ινστιτούτα διά βίου εκπαίδευσης».

Πρόκειται, λοιπόν, για πολιτική που οδηγεί στην αλλαγή του χαρακτήρα και του κοινωνικού ρόλου του Πανεπιστημίου. Οι συνέπειες αυτής της πολιτικής, αν επιτρέψουμε να εφαρμοστεί, θα είναι καταστροφικές. Γιατί θα έχει εκφυλιστεί πλήρως το δημόσιο πανεπιστημιακό σύστημα στις ευρωπαϊκές χώρες και στη χώρα μας, ένας θεσμός-κατάκτηση που οικοδομήθηκε σε ιστορική κλίμακα.

Η Κυβέρνηση, εφαρμόζοντας αυτή την πολιτική, προχώρησε στην ψήφιση μιας σειράς νόμων. Με αυτές τις θεσμικές επιθέσεις επιδιώκει να αναδιαρθρώσει το πανεπιστημιακό σύστημα της χώρας σύμφωνα με τη «διαδικασία της Μπολόνια» και τον «Ευρωπαϊκό χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης».

Ψηφίστηκε ο νόμος για το «Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων και Πληροφόρησης» (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., το νέο ΔΙΚΑΤΣΑ), που θα λειτουργήσει ισοπεδωτικά για τις πανεπιστημιακές σπουδές, τους τίτλους και τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων των Πανεπιστημίων μας. Ακολούθησε ο νόμος για τη «Διά Βίου Μάθηση», ο οποίος εκτός από τη γενικευμένη εμπορευματοποίηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που θεσμοθετεί, εισάγει στα Πανεπιστήμια τα «Ινστιτούτα δια βίου εκπαίδευσης», τα οποία θα λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικούς κανόνες, παρέχοντας ουσιαστικά «υπηρεσίες κατάρτισης».

Μετά, ψηφίστηκε ο νόμος για τη «Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση», για να προωθήσει τόσο την προσαρμογή του πανεπιστημιακού μας συστή-

ματος στις προδιαγραφές των δύο κύκλων σπουδών κατά τη «διαδικασία της Μπολόνια», όσο και την ένταξή του σε μια ευρύτερη εγχώρια και διεθνή «αγορά υπηρεσιών εκπαίδευσης» με την «τυποποίηση» και την «πιστοποίηση» τους. Όπως προβλέπουν και οι «συστάσεις» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς τις χώρες μέλη για τη «διασφάλιση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης».

Είναι οι «δεσμεύσεις προς τους ευρωπαίους εταίρους», κατά τον Πρωθυπουργό, που δεν πρόκανε να νομοθετήσει το ΠΑΣΟΚ και ανέλαβε να διεκπεραιώσει η Νέα Δημοκρατία.

Στη συνέχεια, στο θερινό τμήμα της Βουλής, όπως και οι δύο προηγούμενοι νόμοι, ψηφίστηκε η ίδρυση του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδας (ΔΙ.ΠΑ.Ε.), με το οποίο επιβάλλεται το «άνοιγμα» του πανεπιστημιακού συστήματος της χώρας στη «διεθνή αγορά υπηρεσιών εκπαίδευσης»!

Ακολούθησε το νομοσχέδιο για τη «Ρύθμιση θεμάτων Ανώτατης Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης ...». Με το νομοθέτημα αυτό καθιερώνεται, μεταξύ άλλων, η «βαθμολογική βάση» ως μέτρο για την εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση, μια ρύθμιση που, με πρόσχημα την ποιοτική αναβάθμιση, θα συρρικνώσει τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση.

Η Κυβέρνηση, μετά από τόσο «εκσυγχρονισμό», επιχειρεί στροφή προς τον Μεσαίωνα με την «αναβάθμιση» των εκκλησιαστικών σχολών και προωθεί αλλαγή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Πανεπιστημίων για να συρρικνωθεί η δημοκρατική λειτουργία και να επιβληθούν αυταρχικές δομές μέσα στα Πανεπιστήμια.

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι η κυβέρνηση πέτυχε τους στόχους της και η πανεπιστημιακή κοινότητα και οι πολιτικές δυνά-

μεις που αντιτάχθηκαν σε αυτές τις παρεμβάσεις απέτυχαν;

Όχι, ευτυχώς!

Οι εξελίξεις έδειξαν ότι η κυβέρνηση νομοθέτησε μεν μέτρα και παρεμβάσεις, δεν κατάφερε όμως να πείσει για αυτά, να τα νομιμοποιήσει. Στη μη νομιμοποίηση αυτής της πολιτικής πρέπει να θεωρηθεί ότι συνέβαλαν καθοριστικά με τη δράση τους οι πανεπιστημιακοί και οι φοιτητές.

Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί, κατά την εκτίμησή μας, να αποδειχθεί καθοριστικό επειδή η εφαρμογή των μέτρων που θεσμοθετήθηκαν θα εξαρτηθεί, κυρίως, από τη στάση της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Αντιμέτωποι με αυτή την πολιτική, οι πανεπιστημιακοί αναλαμβάνουμε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, σε συντονισμό με τους φοιτητές, ώστε τα ακαδημαϊκά όργανα να εξετάσουν και να αποτρέψουν τις συνέπειες που θα έχουν στις σπουδές, τους τίτλους και τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων, οι θεσμικές παρεμβάσεις που έχουν ήδη νομοθετηθεί, και να αντιμετωπίσουν αυτές που επέρχονται.

Και έχουμε σημαντικά αποτελέσματα.

Οι αντιδράσεις της πανεπιστημιακής κοινότητας αποτυπώνονται στις αποφάσεις των Συγκλήτων του Εθνικού Μετσόβιου

Πολυτεχνείου και του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης, καθώς και Τμημάτων των Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης και Πατρών και του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Δεν αποδεχόμαστε ότι αυτές οι εξελίξεις είναι μοιραίες. Μετά το «όχι» στα δημοψηφίσματα και την αμφισβήτηση βασικών επιλογών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να επανεξετάσουμε και να ανατραπεί και η πολιτική για την ανώτατη εκπαίδευση και την παιδεία συνολικά. Και στη χώρα μας αλλά και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες αρθρώνεται η αντίθεση σε αυτή την πολιτική. Δείγματα είναι οι διαδηλώσεις δεκάδων χιλιάδων ερευνητών στη Γαλλία με αίτημα «να σώσουμε την έρευνα» και το πιο πρόσφατο «Μανιφέστο» χιλιάδων ευρωπαίων πανεπιστημιακών και ερευνητών για να σωθεί το πανεπιστημιακό σύστημα από τον εκφυλισμό της υποταγής στην αγορά και την εμπορευματοποίηση.

Είμαστε αποφασισμένοι πανεπιστημιακοί μαζί με τους φοιτητές, σε συντονισμό με την υπόλοιπη Ευρώπη να υπερασπιστούμε το δημόσιο Πανεπιστήμιο, να αποκρούσουμε τις θεσμικές επιθέσεις που το υποβαθμίζουν και αλλοιώνουν τον ακαδημαϊκό και δημόσιο χαρακτήρα και τον κοινωνικό του ρόλο.